

Sveriges universitets-
och högskoleförbund
Tryckerigatan 8
111 28 Stockholm

2024-08-29
Dnr SU-850-0031-24
YTTRANDE

Utbildningsdepartementet
u.registrator@regeringskansliet.se
u.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över delredovisning av regeringsuppdraget att främja ansvarsfull internationalisering vid utbildnings-, forsknings- och innovationssamarbeten

Sveriges universitets- och högskoleförbund (SUHF) har fått möjligheten att svara på remiss av delredovisningen av regeringsuppdraget att främja ansvarsfull internationalisering vid utbildnings-, forsknings- och innovationssamarbeten, ert diarienummer 2024/01012.

Utredningen föreslår ett system för ansvarsfull internationalisering som bygger på en ansvarsfördelning på tre nivåer.

1. Policy – en övergripande strategisk inriktning för ansvarsfull internationalisering som beslutas av regering eller riksdag.

SUHF stödjer tanken att en övergripande policy beslutas av regering eller riksdag. SUHF menar att det är viktigt att se till att en nationell policy följer subsidiaritetsprincipen. När det gäller lärosätenas forskning, högre utbildning och innovation behöver lärosätenas ansvar och befogenheter tydliggöras så att lärosätenas rådighet beaktas och främjas.

2. Vägledande nationella riktlinjer som mer i detalj redogör för bedömningar och ställningstaganden som behöver beaktas i arbetet med ansvarsfull internationalisering.

Utredningen finner att det idag inte finns någon sammanhållen uttolkning av ansvarsfull internationalisering i Sverige på nationell nivå. Det här uppdraget, menar utredningen, blir därför ett underlag för en första sådan inriktning.

Frågan som SUHF ställer sig är vem som är lämplig att göra en sådan uttolkning på nationell nivå, vem är egentligen kompetent att besluta om nationella riktlinjer för den akademiska verksamheten?

SUHF har ställt sig bakom en checklista inför internationella samarbeten. SUHFs checklista har ett bredare anslag än de säkerhetsaspekter utredningen utgår ifrån. Till exempel ingår även etiska aspekter,

mänskliga rättigheter och personlig säkerhet för lärosätets och samarbetspartens personal. SUHF:s checklista har i praktik fungerat väl på lärosätetsnivå. I flera fall har den använts som utgångspunkt för vidareutvecklade riktlinjer för att ännu bättre motsvara olika vetenskapsområdens behov. Det här belyser att utvecklingen av riktlinjer måste ske nära den verksamhet som de riktar sig till för att bli meningsfulla och effektiva.

SUHF understryker att lärosätena självständigt ansvarar för sin verksamhet: forskning, innovation och högre utbildning. I det ingår också att se till högt ställda krav på ansvarsfull internationalisering. Vi menar att nationella riktlinjer och stödfunktioner för ansvarsfull internationalisering som utgångspunkt behöver stärka lärosätenas egna ansvar och rådighet och att det är lärosätena (som i de flesta fall tillika är myndigheter) som har kompetensen och ansvaret att uttolka ansvarsfull internationalisering på nivån direkt under regeringen.

Ansvar och befogenheter bör följas åt. Det vill säga när det gäller nationella riktlinjer för den akademiska verksamheten som lärosätena bedriver, bör de tas fram och beslutas av lärosätena som kollektiv – vilket lärosätena gör idag genom att ta fram och fastställa SUHF-rekommendationer. Det är inte alls lämpligt, menar vi, att sådana riktlinjer eller rekommendationer beslutas av en stödjande myndighet som står vid sidan av akademien.

Däremot finns det andra verksamheter än lärosätena som utredningen vänder sig till. Till dem hör forskningsfinansiärer och forskningsintensiva bolag. Forskningsfinansiärers ageranden har stor påverkan på lärosätena eftersom det är i de senares regi som forskningen utförs. Forskningsfinansiärer har också historiskt aktivt stimulerat samarbeten som idag ses som problematiska genom riktade utlysningar. Det är därför viktigt att det finns en löpande dialog mellan finansiärer, lärosäten och andra relevanta myndigheter såsom säkerhetspolis och utrikesdepartementet, om hur internationella samarbeten bör bedömas.

SUHF menar att riktlinjer för och stöd till lärosäten respektive finansiärer och forskningsintensiva bolag rimligtvis bör se olika ut, eftersom rollerna och verksamheterna skiljer sig åt. Däremot bör de utformas genom gemensam beredning för att uppnå hög relevans och rätt detaljnivå för de verksamheter de riktar sig till och för att säkerställa att inga viktiga verksamheter lämnas utan riktlinjer och stöd.

Om slutsatsen ändå skulle vara att det krävs gemensamma riktlinjer på den nationella nivån (under regeringen) så menar SUHF att de ska formuleras i gemensam beredning som ovan.

3. Riktlinjer som är anpassade till den egna verksamheten. Utifrån de vägledande nationella riktlinjerna föreslås att enskilda lärosäten, finansiärer och andra utarbetar riktlinjer som är anpassade för den egna verksamheten.

SUHF instämmer. Varje lärosäte behöver egna riktlinjer och SUHF stödjer sina medlemmar i detta arbete.

4. Myndigheterna utreder fortsatt hur behoven av ett nationellt stöd ser ut. Det ska slutredovisas den 15 december 2024.

När det gäller frågan om en nationell stödstruktur för ansvarsfull internationalisering i lärosätenas verksamhet – forskning, högre utbildning och innovation – menar SUHF att den bör utformas så att den främjar lärosätenas ansvar och rådighet för sin egen verksamhet. Vi föreslår därför en nationell stöd-

struktur utformas för att besvara de frågor från myndigheter (lärosäten, finansärer) och forskningsintensiva bolag som kvarstår efter intern beredning.

Nationell samordning och stödfunktioner för att ge råd, bygga kapacitet, och främja best practice vad gäller akademisk forskning och utbildning bör ledas av lärosätena själva. Här ser vi en möjlighet att göra något som fungerar. Bygg inte upp parallella strukturer och processer utan bygg vidare på lärosätenas egna befintliga nationella stödstruktur för samverkan, samarbete och samordning genom SUHF. En god tanke är att inrätta en nod för samband och nationell samverkan genom att ett lärosäte (förslagsvis Försvarshögskolan) ges uppdrag och finansiering för att vara värd för en kanslifunktion där alla lärosäten ges möjlighet till inflytande på styrning. Vidare bör tanken prövas att detta kansli kan få uppdrag att även stödja andra myndigheter och forskningsintensiva bolag och då med motsvarande möjligheter till inflytande. Vilken organisation som är bäst lämpad för att säkerställa de forskningsintensiva bolagens inflytande lämnar vi till utredaren att ta ställning till.

Utöver ovan angivna synpunkter hänvisar vi till vad våra medlemslärosäten anför i sina yttranden.

Enligt uppdrag

Marita Hilliges
generalsekreterare